

بیان منطقه

از نگاه اکونومیست، خاورمیانه در آینده مستقل از قدرت‌های خارجی به حرکت خود ادامه خواهد داد.

منطقه خاورمیانه، مقادیر عظیمی از ذخایر انرژی جهان را در اختیار دارد و بنابراین همیشه آبهستن بزرگترین درد سرهای سیاسی جهان است. تعجب آور نیست که اکثر ابرقدرت‌های جهان از مدت‌ها پیش منافعی را در این منطقه جست‌وجو کرده‌اند.

از ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ تاکنون، جهان با وسواسی عجیب بر منطقه متمرکز شده، اما خیلی‌ها

این توجه بیش از حد را کاری بی‌بهره دانسته‌اند. آنچه از پیش‌بینی‌ها برمی‌آید، آن است که پس از بحران مالی جهان و پیشرفت قدرت‌های نوظهور، نفوذ غرب در آینده رو به افول می‌گذارد و به نظر می‌رسد سرعت این کاهش نفوذ در خاورمیانه، بیش از هر جای دیگری باشد. حمله به افغانستان و عراق در سال‌های ۲۰۰۱ و ۲۰۰۳، حضور فیزیکی نیروهای غربی و ناتو را در منطقه به صورتی قابل ملاحظه افزایش داده، اما آتش این فتوحات پُرهزینه، کشورهایی همچون آمریکا را دچار درد سر کرده است. سیاست "جنگ با ترور" که از سوی جرج بوش اعلام شد، اگر چه القاعده را از قدرت کنار زده، اما در عوض، خزانه‌داری آمریکا را تخلیه و متحدان این کشور را پراکنده ساخته است.

سیاست غرب در رابطه با خاورمیانه، اکنون از هر جنبه‌ای بی‌نتیجه مانده است. علیرغم اجماع عمومی اکثر کشورهای جهان، مسأله صلح اعراب-اسرائیل هنوز به جایی نرسیده است. رژیم صهیونیستی، نزدیک‌ترین متحد ایالات متحده که در طول دهه گذشته بیش از ۲۷ میلیارد دلار کمک نظامی از این کشور دریافت کرده، با وجود وعده به حمایت نظامی و سیاسی بیشتر از آن، درخواست‌ها را برای توقف شهرک‌سازی‌های غیرقانونی در مناطق اشغالی رد کرده است. مصر هم که تحت رژیم حسنی مبارک، دیگر متحد خاورمیانه‌ای وفادار آمریکا محسوب می‌شد، اکنون با آینده‌ای نامعلوم در سیاست خارجی خود روبه‌رو است. البته، بسیاری از تحلیل‌گران غربی معتقدند قرارداد صلح اسرائیل-مصر برای حفظ بنیان امنیتی منطقه باقی خواهد ماند. به عقیده آنها، با این که به نظر نمی‌رسد دولت جدید مصر بخواهد قرارداد کمپ دیوید را منحل کند، اما احتمال دارد موضع خصمانه‌تری در قبال اسرائیل اتخاذ نماید که این

به دلیل تجارب تلخ آمریکا در عراق و افغانستان، احتمال حمله نظامی به کشور دیگری وجود نخواهد داشت. دلیل این امر، نزدیک به ۶ هزار تلفات نیروهای ارتش آمریکا و بیش از ۱/۱ تریلیون دلار هزینه عملیات نظامی در این دو کشور است. هزینه نگه داشتن یک سرباز، اکنون بیش از ۵۰۰ هزار دلار در سال آب می‌خورد که همین موضوع، دلیلی قوی است تا نیروهای غربی حضور خود را در منطقه کاهش دهند.

سرمايه گذاري بي ثمر

اکنون این سؤال پیش می‌آید که آیا ادامه حضور غرب و ناتو در خاورمیانه، ارزش هزینه‌هایی را که صرف می‌شوند دارد؟ آمریکایی‌ها این روزها اعتقاد دارند که خلیج فارس به سختی ۱۰ درصد نفت آنها را تأمین می‌کند که ارزش آن، بسیار کمتر از هزینه‌هایی است که پنتاگون برای ناوگان و پایگاه‌های خود در منطقه، بدون در نظر گرفتن هزینه‌های جنگ در عراق و افغانستان صرف می‌کند. آمریکا پیش‌بینی کرده که تا ۲۵ سال آینده، وابستگی‌اش به انرژی خلیج فارس کاهش یابد، اما این کشور معتقد است با استفاده از نیروی نظامی خود، می‌تواند جهان را در برابر شوک نفتی خاورمیانه حفظ کند، چرا که مشتریان آمریکا، نفت را با قیمت جهانی از این کشور می‌خرند. البته این مسأله به نفع رقبای نوظهوری همچون چین و هند که هیچ مسؤلیتی در قبال کشورهای دنیا ندارند تمام می‌شود.

در عین حال، دو مسأله‌ای که موضوع اصلی اعتراض اعراب و مسلمانان به آمریکا می‌باشند، حمایت از اسرائیل و حضور نیروهای نظامی ایالات متحده در منطقه‌اند که به نظر نمی‌رسد در هیچ یک، تغییری ایجاد شود. این مسأله روزی موجب خواهد شد آمریکایی‌ها از خود بپرسند چرا در منطقه‌ای سرمایه‌گذاری کرده‌اند که منفعت چندانی برای آنها ندارد؟ ■

چشم‌انداز ۲۰۱۱ خاورمیانه

کشور	رشد (درصد)	تولید ملی (میلیارد دلار)	تورم	جمعیت (میلیون نفر)	تولید سرانه (دلار)
ایران	۳/۴	۴۸۸	۱۵/۱	۷۵/۹	۶۴۳۰
عراق	۶/۵	۹۸	۴/۷	۳۲/۱	۳۰۵۰
رژیم صهیونیستی	۳/۴	۲۲۷	۲/۴	۷/۷	۲۹,۴۱۰
مصر	۵/۵	۲۵۳	۱۰/۰	۸۶/۲	۲,۹۴۰
عربستان	۳/۷	۴۸۱	۶/۰	۲۷/۹	۱۷,۲۵۰
امارات	۳/۵	۳۱۲	۳/۲	۷/۰	۴۴,۴۵۰
اردن	۳/۵	۲۴	۳/۰	۶/۵	۳,۷۵۰
لبنان	۵/۸	۴۱	۳/۲	۴/۳	۹,۴۴۰
سوریه	۴/۶	۶۷	۶/۸	۲۳/۲	۲,۸۷۰

استخراج: «اقتصاد ایران» از اکونومیست

مسأله به منزوی‌تر شدن رژیم صهیونیستی در منطقه خواهد انجامید.

از طرف دیگر، عراق دولتی تشکیل داده که بیشتر به ایران متمایل است تا آمریکا و ایران بدون توجه به تهدیدها و تحریم‌های روز افزون ایالات متحد و متحدانش، همچنان برنامه هسته‌ای خود را دنبال می‌کند.

متحدها شانه خالی می‌کنند

دلایل متعددی وجود دارند که نشان می‌دهند قدرت غرب در خاورمیانه رو به زوال است. برخی از این دلایل، بازتاب دهنده تغییرات خاورمیانه هستند. متحدانی همچون اسرائیل و ترکیه به دلیل این که در گذشته خود را در مخاطره می‌دیدند، مدت‌ها از خواسته‌های آمریکا تبعیت می‌کردند. اما اکنون بیش از اینها قدرتمند شده‌اند. حتی رژیم صهیونیستی با توجه به پیشرفت‌های اقتصادی، قصد دارد خط مستقل تری دنبال کند. ترکیه نیز به یک قدرت اقتصادی تبدیل شده و بر خلاف دیگر دیکتاتورهای خاورمیانه که یکی پس از دیگری در حال سقوط‌اند، از دولتی دمکراتیک برخوردار است. این دو متحد پُر قدرت آمریکا در منطقه، اگر چه همچنان برخی سیاست‌های غربی را دنبال می‌کنند، اما به شدت با یکدیگر اختلاف دارند.

دیگر متحدان آمریکا هم چندان قوی به نظر نمی‌رسند که بتوانند کمکی به این کشور کنند. عربستان غنی از نفت، قدرتی مالی در منطقه به شمار می‌رود، اما شاه و شاهزاده‌هایی دارد که بر سر جانشینی با هم در رقابت‌اند.

از طرفی، اشتباهات تاکتیکی و استراتژیک آمریکا، جایگاه این کشور را در منطقه به خطر انداخته‌اند. عدم موفقیت در یافتن سلاح هسته‌ای در عراق صدام و حوادث زندان‌های گوانتانامو و ابوغریب، نگاه‌ها را به این کشور تغییر داده‌اند. در واقع، بسیاری از کشورهای منطقه معتقدند